

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

Glasilo za kmetijstvo in deželno kulturo.

Izdaja

c. kr. kmetijska družba štajerska.

Nemški urednje generalni tajnik

Na slovensko prelaga

ces. svetovalec **Friderik Müller.**

nadučitelj **Jožef Mešiček** v Sevnici.

Vsebina: Zapisnik o 76. izrednem zboru c. kr. kmetijske družbe štajerske. — Carinsko in trgovinsko politični agrarski program avstrijske centrale v obrambo poljedelskih in gozdarskih interesov ob sklepanju trgovinskih pogodb. — Razne reči: Alfa-Separator. Korist planinske paše. — Tržna poročila.

Zapisnik o 76. izrednem zboru c. kr. kmetijske družbe štajerske

dne 5. decembra 1899 ob 11. uri predpoludne v stanovski hiši.

Dnevni red:

1. Otvoritev zбора po predsedniku.
2. Naznanitev po delegatih zastopanih podružnic.
3. Sklepanje o predlagani spremeni družbenih pravil z ozirom na snovanje in pri-pojitev krajevnih društev k družbi.
4. Sklepanje o nasvetovanem normalnem statutu za kmetijska krajevna društva na Štajerskem.

Predsednik c. kr. kmetijske družbe štajerske, Njegova prevzvišenost gospod grof Kottulinsky otvori zborovanje ob 11. uri predpoludne. Pozdravi zastopnika visoke vlade, gospoda namestniškega svétnika barona Hammer-Purgstall, zastopnika štajerskega deželnega odbora gospoda deželnega odbor-nika Franca grofa Attems, kakor tudi došle delegate podružnic.

Predsednik spominja na to, da je bilo centralnemu odboru po ukrepih 75. občnega zbora naročeno, zapričeti nasvetovano pre-obrazbo; da se je vsled tega obrnil do c. kr. poljedelskega ministerstva in štajerskega deželnega odbora s prošnjo za privolitev letne sub-vencije v ta namen, da se udnina zniža na 1 goldinar in se družbeno glasilo oddaja vsem udom brez-

plačno in da je to prošnjo uslišal visoki deželni zbor s privolitvijo deželne subvencije 2500 gld. in poljedelsko ministerstvo 1500 gld.

Gledé premene družbenih pravil in gledé normalnega statuta kmetijskih krajevnih društev podal bo po centralnem odboru postavljeni poročevalec potrebna in zaželena pojasnila.

Prišedši k drugej točki dnevnega reda pozove predsednik zapisnikarja, generalnega tajnika družbe, da naznani podružnice, ki so po delegatih zastopane.

Generalni tajnik prečita zastopane podružnice, in te so: Aflenz, Arvež, Aussee, Bruck, Deutsch-Feistritz, Ivnica, Eisenerz, Fehring, Feldbach, Ormuž, Fürstenfeld, St. Gallen, Gleisdorf, Konjice, Gradec, Hartberg, Ilz, Irdning, Judenburg, Kindberg, Kirchbach, Knittelfeld, St. Lambrecht, Lipnica, Leoben, Marenberg, Maribor, Mautern, sv. Mihel, Murau, Cmurek, Neumarkt, Oberwölz, Oberzeiring, Pöllau, Ptuj, Brežice, Rottenmann, Slatina, Schladming, Ščavnica, Stubenberg, Trbovlje, Trofaiach, Laško, Voitsberg, Weiz, Wildon, Slovenska Bistrica in Slovenji Gradec.

Od 63 podružnic družbe je 51 zastopanih po delegatih, torej je ustrezno določbi § 44 alineja 2 družbenih pravil.

Predsednik konstatuje na to sklepčnost zbora.

Delegat podružnice lipniške, gospod Malik, oglasi se k opravičnemu redu k besedi in graja besedilo tiskanega dnevnega reda,

iz katerega ni razvidno, da se gre za premeno družbenih pravil.

Predsednik se s tem mnenjem ne more strinjati, zakaj namen današnjega zborovanja je iz besedila dnevnega reda jasno in nedvoumno razviden.

Delegat podružnice brežiške, gospod dr. Leuschner, izjavi, da bi snovanje krajevnih društev na Spodnjem Štajerskem moglo imeti slabe posledice.

Predsednik opozori na to, da spada ta zadeva v občno debato o 3. točki dnevnega reda in prosi govornika, da takrat poprime besedo.

Predsednik preide k 3. točki dnevnega reda in podeli besedo poročevalcu gospodu dr. Pavlu pl. Störck, kateri s kratkimi opazkami začne razgovor o nameravanih premembah.

Gospod dr. Leuschner (Brežice) popolni to, kar se je že povedalo, in še enkrat naglaša, da se je batí, krajevna društva na Spodnjem Štajerskem se bodo zlorabila v politične namene.

Gospod župnik Schwioglhofer (Wildon) temu noče ugovarjati, misli pa, da bi ne bilo prav, ako bi se zavrgla zato korist, ki jo donášajo krajevna društva celi deželi.

Gospod vitez pl. Rossmann opozori na to, da se krajevna društva povsod in vsak čas ustanovijo lahko tudi brez tega statuta, tako da jim tisti nikakor ne more biti na škodo. Zato se more le pozdraviti, da dobe podružnice večje uplivanje na snovanje in pospešbo teh krajevnih društev.

Gospod vitez pl. Scherer (Feldbach) misli, da bodo krajevna društva podružnice preveč izpodrivala, in da bi zato bilo bolje, podružnice razdeliti po krajevnih skupinah.

Gospod Malik (Lipnica) naznani, da se navzlic vsej nepristranosti gotova politična stranka odteguje podružnicam.

Gospod Gartler (Stubenberg) se ne more popolno strinjati z izvajanjem zastopnika brežiške podružnice, ker podružnica lahko krajevno društvo nadzoruje. Meni pa, krajevno društvo naj bi bilo celoviti del podružnice.

Gospod Adametz (Cmurek) misli, da je potrebno, predležeči načrt pravil pretresavati po paragrafih.

Gospod Schwioglhofer (Wildon) ugovarja besedam lipniškega delegata.

Gospod Pröll (Gleisdorf) se strinja z delegatom podružnice Cmurek, predlaga konec občne debate in pa, da se v specijalni debati pretresavajo le najvažnejši paragrafi.

Predsednik dá ta predlog na glasovanje, pri kojem je konec občne debate in prestop k specijalni debati sprejet.

Gospod Schwioglhofer (Wildon) želi, da se v pretresavanje vzamejo le storjene premembe.

Gospod Faffik (Kindberg) opozori na nejasno besedilo § 23, al. 3.

Gospod Pröll (Gleisdorf) predlaga, naj se ta odstavek glasi tako: „Zborovanje podružnice je sklepčno, ako je razen predsednika

navzočih najmanj dvakrat toliko udov podružnice, kakor jih šteje nje odbor.“

Nasvetovano to besedilo § 23, alineja 3, je sprejeto.

Gospod vitez pl. Rossmanit (Maribor) meni, da je § 27, alineja 2, najvažnejša predružačba pravil, ker se nadeja pomoči za kmetovalca le od krajevnih društev.

Gospod Malik (Lipnica) je mnenja, da bodo podružnice po zasnovi krajevnih društev obstale le iz malega števila odbornikov in zastopnikov krajevnih društev, pa ne bodo imele drugih udov.

Gospod vitez pl. Rossmanit (Maribor) priznava, da je mogoče, da bodo podružnice po morebitni preteži krajevnih društev izgubile na svojem številu, da pa splošni koristi to ne bo na škodo.

Gospod centr. odbornik Walz naznani, da krajevna društva radi zakonodajstva o društvih ni bilo moči spraviti v naravnostno dotiko s podružnicami.

Predsednik dá §§ 1 do vštévši 26 na glasovanje in so tisti sprejeti soglasno.

Zastopnik vlade gospod baron Hammer-Purgstall pripomni na izjavo gospoda centralnega odbornika Walz, da društveno oblastvo pod obstoječimi določili zakona ni moglo zavzeti drugačnega stališča.

Poročevalec gospod dr. baron Störck izjavi, da ni bilo želeli nadaljne reorganizacije podružnic kot samostalnih društev.

K § 27 govorijo še gospodje vitez pl. Scherer (Feldbach), Malik (Lipnica) in Fritz (Bruck).

Predsednik dá § 27 po odstavkih na glasovanje.

Odstavek 1 je sprejet.

Odstavek 2 se odkloni, ker je bilo 55 glasov za in 33 glasov proti, torej se ni dosegla potrebna dvotretjinska večina.

Gospod Pröll (Gleisdorf) želi, da se ta paragraf vrne centralnemu odboru.

Podpredsednik gospod Posch stavi utemeljen predlog, da se o tem predmetu vnovič glasuje.

Pri vnovičnem glasovanju se § 27 sprejme s potrebno večino.

Pri § 31 vpraša gospod Franc grof Attems poročevalca, če se mu ne zdi umestnejše, iz alineja 1 izločiti združniške zaveze.

Poročevalec gospod dr. baron Störck odgovori, naj bi združne zaveze ostale.

Gospod župnik Etschmaier (Oberzeiring) predlaga glasovanje po odstavkih in govorita še gospoda dr. Leuschner (Brežice) in Regula (Gradec).

Predsednik dá zdaj §§ 28, 29 in 30 na glasovanje, ki so sprejeti.

Pri nadaljnjem glasovanju o § 31 se alineja 1 in 2 sprejme, pri alineji 3 zahteva gospod Malik (Lipnica), da se podružnice organizirajo kot samostalna podružna društva družbe.

Generalni tajnik pojasni obstoječe razmere in pravi, da je vlada pokazala veliko naklonjenost, ker ni zahtevala, podružnice organizirati kot samostalna podružna društva.

Gospod Erber (Marenberg) potrди izvajanja predgovornika, in priporoča predlogo.

Pri naslednjem glasovanju sprejmejo se tudi nadaljni odstavki 3, 4 in 5.

K § 32 govori gospod Hofer (Knittelfeld) in predlaga, da se tudi upravitelj deželnega posestva Oberhof sprejme kot član centralnega odbora.

Gospod Malik (Lipnica) se ne protivi sprejemu omenjenih strokovnjakov v centralni odbor, predlaga pa, naj imajo samo posvetovalen glas. Zato naj se v alineji 1 § 32 uvrsti stavek: „Virilisti imajo samo posvetovalen glas“.

Proti temu nazoru govorijo zastopnik deželnega odbora, poročevalec in predsednik.

Gospod Etschmaier (Oberzeiring) se strinja s predlogom Hofer, zahteva pa tudi samo posvetovalen glas.

Gospod Grogger (Gleisdorf) predlaga tudi, komisarja za vinarstvo in sadjarstvo sprejeti v centralni odbor.

§ 32 je sprejet.

Predloga Hofer in Grogger sprejmeta se s pridržkom, da privoli v to tudi deželni odbor. Predlog Malik je odklonjen.

Pri § 33 predlaga gospod Malik (Lipnica), da ima centralni odbor zborovati vsak mesec; in gospod Pröll (Gleisdorf), da je centralni odbor takrat sklepčen, ako je razun predsednika navzočih osem voljenih članov.

O tem govorijo gospodje vitez pl. Rossmann (Maribor), Etschmaier (Oberzeiring) in podpredsednik Posch. Slednji povdarja, da se je zborovanje centralnega odbora

vsak drug mesec predlagalo posebno z ozirom na eventualno kmetijske člane.

Pri glasovanju o § 33 se predloga Malik in Pröll, ter v alineja 1 določba, da mora biti za sklepčnost navzočih deset odbornikov, odkloni, torej ostane v veljavi določba dosedanjih pravil, da je za sklepčnost centralnega odbora razen predsednika potrebna navzočnost osmih centralnih odbornikov.

Drugi odstavki tega paragrafa so sprejeti.

Gospod grof Lamberg (Pöllau) predlaga, §§ 34 do všteti 48 sprejeti po vzkliku.

Gospod Malik (Lipnica) predlaga, da se po vzkliku sprejmejo samo paragrafi do 43, ker ima k § 44 staviti predloge.

Pri glasovanju sprejmejo se §§ 34 do všteti 43 po vzkliku.

Gospod Malik (Lipnica) poseže nazaj k § 25, alineja 7, in predlaga, da se imajo za občini zbor namenjeni predlogi podružnic vložiti ne že štiri tedne, temveč le 14 dni pred občnim zborom pri centralnem odboru.

Poročevalec gosp. baron Störck dokaže, da so za presojevanje, tiskanje in pravočasno razpošiljanje razpravnih predmetov delegatom podružnic potrebni najmanj štirje tedni, in misli, da ni nikakega zadržka, če podružnice malo poprej zborujejo.

Predlog Malik se odkloni in predloga sprejme.

K § 44 poprime besedo gospod Malik (Lipnica) in misli, da so delegati došli semkaj, ne da bi si

bili svesti, kako daleč sežejo navetovane premene pravil; zato predlaga, da se odstavki 3, 5 in 6 tega paragrafa črtajo.

Gospod Faflik (Kindberg) zavrne to sumnjo delegata iz Lipnice in ga zagotovi, da so si zastopniki podružnic važnosti današnjih ukrepov popolnoma svesti.

Gospod Strašil (Ptuj) želi, da se o tem paragrafu po odstavkih glasuje.

Gospod vitez pl. Rossmannit (Maribor) ne zazre v § 44 kaj novega, predlaga pa, prvi stavek v alineja 4 črtati.

Pri naslednjem glasovanju je: odstavek 1 sprejet,

„ 2 „

„ 3 „

„ 4 brez prvega stavka sprejet,

prvi stavek odstavka 4 odklonjen,

odstavek 5 sprejet,

odstavek 6 sprejet.

Torej so predlogi Malik odklonjeni in predlog Rossmannit sprejet.

§§ 45 in 46 sprejmeta se brez debate.

K § 47 govori gospod Hofer (Knittelfeld) in predlaga, vsak del dežele naj voli 6 članov v centralni odbor.

Gospod Strašil (Ptuj) podpira ta predlog.

Gospod Etschmaier (Oberzeiring) govori k stvari.

Gospod centr. odbornik vitez pl. Pistor priporoča, da se predloga sprejme neizpremenjeno.

§ 47 je potem neizpremenjeno sprejet.

Gospoda Hoferja (Knittelfeld) predlog, naj bi centralni odborniki prejeli odškodnino, se po pojasnilih predsednikovih odkloni.

§ 48 sprejme se brez debate.

S tem je 3. točka dnevnega reda končana.

Prehajajoč k 4. točki dnevnega reda, postavi predsednik ukrepanje o nasvetovanem normalnem statutu za kmetijska krajevna društva na Štajerskem v razgovor.

Gospod vitez pl. Rossmanit (Maribor) predlaga, naj občni zbor s pritrtilom sprejme po vzkliku

predloženi načrt, in ta predlog je sprejet.

Predsednik izjavi potem, da je dnevni red izčrpan in zahvali zbrani za vztrajnost in temeljitost, s katero se je pretresaval dnevni red.

Gospod Faflik (Kindberg) predlaga med živahnim pritrdjevanjem zbranih, da se predsedniku za njegovo trudapolno in pravilno vodstvo razprave izreče zahvala, kar se z glasnimi klici zgodi.

Predsednik izjavi na to z zahvalnimi besedami, da je 76. izredni zbor c. kr. kmetijske družbe štajerske ob 3 1/4 popoldne končan.

Carinsko in trgovinsko politični agrarski program avstrijske centrale v obrambo poljedelskih in gozdarskih interesov ob sklepanju trgovinskih pogodb.*)

I.

Varstvu domače poljedelske in gozdarske produkcije primerna carinska in trgovinska politika. Sestava najvišje in najnižje carinske tarife, pod katero slednje niso dopustne nikake koncesije. Nič splošnih največjih ugodnosti. Največji carinski postavki proti uvozu prekmorskih surovin.

Obrazložba.

Obrtnija se je znala z odbojnimi carinami zavarovati, poljedelstvo pa je dozdej ostalo pre-

puščeno svobodni konkurenci tujih produkcijskih krajev. Ako pogledamo v splošno našo carinsko tarifo, uvidimo, kako se je postopalo ob sklepanju obstoječih carinskih in trgovinskih pogodb. Žrtovali so se naši interesi, da bi se obrtniji pridobili kraji za spečevanje njenih izdelkov. Odtod njena razmeroma večja donosnost, odtod sistematičen naš propad.

Brez zavisti privoščili bi obrt-

*) Tukaj pričnemo razlagati agrarska zahtevanja avstrijskega kmetijstva, kakor jih je sestavil gospod Alfred Simitsch državni vitez pl. Hohenblum, glavni poročevalec centrale za obrambo poljedelskih in gozdarskih interesov ob sklepanju trgovinskih pogodb. že leta 1897 v dunajski kmetijski družbi in jih tudi pri letošnjem zborovanju delegatov nemškega odseka zemljedelskega sveta za kraljestvo Češko dne 26. junija in pri potovalnem zborovanju zveze nemških kmetovalcev čeških dne 29. junija 1899 zastopal. Ker sta se tako nemški odsek zemljedelskega sveta nemških kmetovalcev čeških tem zahtevkom pridružila, zato bode obrazložba tistih za nemško-češke kmetovalce toliko bolj zanimiva in na vsak način pripravna v podlago za propagando, ki bode posihmal močnejša kot doslej in koje končni smoter je zasnova mogočne in velike agrarske stranke, ki bo delovala na obrambo kmetijstva in zboljšavo kmetijskih razmer. Vsem našim bralcem priporočamo tukaj se pričnajoče agrarsko politične razprave v posebno uvaževanje in kmetijskim društvom v natančno pretresovanje pri svojih zborovanjih.

niji ves dobiček, saj se je tudi ona izcimila iz našega truda in naše skrbi, ako bi nas vedno bolj in bolj naraščujoča sila ne opominjala, da se naposled zmislimo tudi samega sebe in da branimo pred vsem lastne svoje koristi.

Po razmerno visokih odbojnih carinah zavarovana obrtnija nam je za kmetovanje potrebne delovne moči deloma odzela, deloma tako zelo podražila, da imamo od leta do leta več izgube. Ob vedno manjši vrednosti naših pridelkov nismo bili v stanu, v zadnjih desetletjih dajati delavcem taka plačila kakor obrtnija; radi tega sili kmetiško ljudstvo v mesta, radi tega primanjkuje delovnih moči na kmetih. Že vsled tega smo primorani, si prizadevati, da povišamo naše dohodke, da bomo z boljšo nagrado vsaj tiste delavce pridržati mogli, ki so nam še ostali. Vprašanje agrarskoga socializma se nam grozeč vsiluje. Ni res, da bi na stroške konzuma hoteli obogateti, kakor nam agrarce naši nasprotniki večkrat predbacivajo, ako težimo po obrambi naše produkcije in na tej podlagi po stalni povišbi cene našim pridelkom, temveč to je naravnost glavni pogoj nadaljnemu našemu obstanku.

Že poprej smo omenili, da je naša bilanca po današnjih žalostnih razmerah od leta do leta bolj pasivna, če pa je tista pri nekem delu veleposestva ostala aktivna, ima to svoj razlog v dejstvu, da se je veleposestvo večinoma poprijelo obrtnije in je tisto združilo

s poljedelstvom. Srednje posestvo je v nevarnosti, da se zgrudi pod težo dolgov, maloposestvo pa le še siromašno životari. To so besede našega prejšnjega poljedelskega ministra grofa Ledebur, in gotovo ne bo nikdo mislil, da bi bil on naše razmere nalašč žalostneje slikal, kakor so v resnici.

Naši posestniki, stan naših kmetских gozdov, katerim jemljejo kmetje njih zadnja sredstva, vedno izseljevanje v prekmorske dežele, ker je domača dežela izgubila moč, poplačevati delovanje, naraščanje brezdomovnega proletarijata, kojega velik del obstoji iz kmečkega ljudstva, izgnanega s svoje domačije, vse to jasno kaže in nas opominja, naj se reši, kar je še rešiti mogoče.

Da bi se izdatki zmanjšali, na to v sedanjih razmerah ni misliti, zahtevki države, dežele, občine so od leta do leta večji. Naše lastne potrebe in one naših delavcev narastle so v tistem razmerju, in gotovo je, da se bo mezda delavcem kmalu še znatno povišala, akoravno stroški produkcije že dandanašnji presežajo doneske iz naših razvrdenih pridelkov.

Naravna posledica tega pa mora biti popolna propast srednjega posestva in popolni pogin našega kmetskega stanu, nasprotno pa neizmerno naraščanje brezdomovnega proletarijata, in s tem je ves naš družbeni red prepuščen mednarodnemu socializmu.

Ako se pa naše rešilno delo ne more graditi na podstavi znižbe produkcijskih stroškov, tedaj ni

druge pomoči, kakor da si prizadevamo, povečati si svoje dohodke s prisiljeno večo produkcijo ali s primerno povišbo prodajnih cen naših pridelkov.

Prvo bo že radi tega v današnjih razmerah nemogoče, ker je za vsako posiljeno intenzivnejšo delovršbo potreben nov kapital, vnovična povišba izdatkov, kmetovalci pa dandanašnji nimajo gotovega denarja na razpolago, sicer pa je tudi dvomljivo, da bi se mogel ob sedanjih, pri kmetijstvu se nahajajočih neprilichnostih z večo produkcijo doseči dobiček, kar že lahko spoznamo iz tega, da so bila tista leta, v katerih smo imeli največ pridelkov, za našo bilanco radi tega neugodna, ker je cena naših pridelkov v tisti meri padala, v koji se je produkcija pomnožila.

Ker nedostaje gotovega kapitala bilo bi za potroške treba narediti nove dolgove. Kdo bi se pa drznil, v današnjih razmerah kmetovalcem nasvetovati tak nevarni poskus, ki more dotičnika hipoma pahnuti v propad?

Odprta nam je torej le še ena pot, da iščemo rešitve v znatni, našim produkcijskim stroškom primerni povišbi naših pridelkov, kar se more v prvi vrsti doseči le z našim interesom primerno trgovinsko in carinsko politiko.

Najprej se morajo vse uvozne carine za vse kmetijske in gozdarske pridelke na podlagi nove minimalne carinske tarife primerno povišati; zakaj današnje carine, ki so deloma še po trgovinskih pogodbah, največih ugodnostih, mejnih

ugodnostih, prevoznih tarifah, nesrečnem mlevnem prometu in naši neomejeni rokovni trgovini še znatno znižane, deloma popolnem iluzorične, se glede njih visokosti sploh ne morejo smatrati odbojnim carinam, marveč le finančnim carinam.

Dopustilo carine prostega uvažanja sadja in zelenjadi, deteljnega semena, raznega semenja, rastlin in rastlinskih delov, žive perutnine, jajec, meda iz Srbije, surovih kož, perja, raznih živalskih pridelkov, lesa, katrana, smole i. dr. mora v prihodnje odpasti in se morajo tudi vsi drugi predmeti obložiti s primerno uvozno carino.

Pod to minimalno tarifo, ki se ima na novo sestaviti, se odbojne carine na noben način ne smejo znižati, ampak mora ta minimalna carinska tarifa veljati za jednoto, katere smejo biti deležne le tiste države, katere podelijo tudi nam primerne koncesije za izvoz naših obrtnijskih izdelkov tja, zato je upravičeno tudi oznamenilo „jednotna minimalna odbojna carina“.

Vsaka splošna največa ugodnost, vsaka znižba pod to minimalno carinsko tarifo mora v prihodnje načelno odpasti, in skrb moramo imeti, da se bode ob sklepanju vseh novih carinskih in trgovinskih pogodb na ta načela ozir jemalo. Žal, da smo glede Rusije, Srbije in Bulgarije vezani še do leta 1903, vendar se mora dotična agitacija začeti že zdaj, ako si hočemo za odločilno uro zagotoviti upliv, ki je za obrambo naših koristi potreben. Složno

kmetsko ljudstvo mora oblastnim glasom zahtevati svojo pravico, obrambo svoje produkcije ob sklepanju novih carinskih in trgovinskih pogodb. Le potem se bo ozir jemalo na te upravičene zahtevke, če ravno se nam bodo delale velike zapreke.

Proti Rumunskej pa smo v stanju, že poprej dejansko postopati, ter na postavi pravice odpovedi nasvetovati revizijo sedanje carinske in trgovinske pogodbe, ob koji se mora na naše koristi ozir jemati veliko bolj kakor doslej.

Še bolj proste imamo roke napram konkurenci prekmorskih dežel, katero je celo Nj. Prevzvišenost grof Goluchovsky, naš minister vnjanih stvari, imenoval največo sovražnico domače produkcije.

Amerika je s svojo novo carinsko tarifo, ki je 29. julija 1897 zadobila veljavo, izvedla načelo: „Za Ameriko ameriška obrtnija“ in s tem odstranila zadnji zadržek, ki bi mogel nastati po obzirnosti na naš izvoz obrtnijskih izdelkov.

Povišba uvoznih carin za vse kmetijske surovine, vzklic: „Za Evropo evropsko poljedelstvo“ mora biti naš odgovor, in ta klic bo odmeval po vseh državah evropskih, katerim je še kaj za obrambo svojega domačega poljedelstva.

Najprvo moramo naše politične zaveznike, Nemčijo, pridobiti za složno postopanje, da odstranimo prekmorsko konkurenco in da bomo mogli tamkaj zopet spečavati kmetijske svoje pridelke, čvrsti nemški

narod bo z nami — saj se gre za boj proti vkupnemu, naše kmetijske koristi uničujočemu sovražniku — ta boj velja preplavljanju naših trgovišč s prekomorskimi surovinami, ki je vzrok, da naši pridelki ne morejo doseči produkcijskim stroškom primerne cene.

Zveza nemških kmetovalcev je v tem oziru že nekaj ukrenila, mi pa se moramo tej upravičeni agitaciji pridružiti.

Največi sovražnik vsega evropskega poljedelstva je prekmorska konkurenca, ki našo produkcijo uničuje in jo peha v propad.

Vidi se nam umestno, spominjati na besede znanega socialista Liebknechta, katere je govoril na mejnarodnem socialističnem shodu v Parizu 1880 in ki se glasé:

„Razširjanje socialne demokracije je doslé oviralo najbolj to, da so se ljudje stanovitno držali svoje lastnine. To je bila zapreka, ki bi bila rast socialne demokracije naposled udušila. Ameriško žito pa odstranjuje to zapreko, razlastuje kmeta, peha ga v proletarijat in ga iz zagovornika napravi sovražnika današnjemu družbenemu redu. Socializem uvidi torej v ameriški konkurenci mogočnega poroka za njegov uspeh v kratkem času.“

Proroške besede Liebknechtove so se v dozdej preteklih devetnajstih letih uresničile. Prekmorska konkurenca je že veliko našega konservativnega kmetskega ljudstva spravila na beraško palico in bo svoje uničevalno delo zvršila, ako se ji v zadnjem trenutku ne bo

postavil mogočni jez. Prekmorsko žito preplavlja Evropa, je bistveno pripomoglo, da je izvoz naših pridelkov v zahodne države zastal, arbitraža spekulantom vrže prekmorsko žito na naša trgovišča, da se umetnim načinom pritiska na znižbo cene, uvažanje mesa, tolšče, kož, živalskih pridelkov vsake vrste iz prekatlantskih dežel škoduje našej živinoreji in pitanju zmerom bolj, prekmorski uvoz smole je smolno produkcijo naših alpskih dežel uničil, ker je cena surove smole padla približno na petino poprejšnje cene.

Še celo obstanek naših, z velikim trudom, mnogimi skrbmi in ogromnimi denarnimi žrtvami vzgojenih sadnih kultur je po vedno se množočem uvozu ameriškega sadja v veliki nevarnosti

Spečavanje ogromnih pridelkov prekatlantskih dežel se v Evropi neovirano vedno bolj udomačuje, in nas bo gotovo zadavilo po premoči svoje konkurence, katere nismo dosihmal nikakor odbijali.

Goethe-jeve besede: „Dostikrat je poedina misel dala celim stoletjem drugo obliko“ se niso nikdar bolje uresničile, kakor če zahtevamo: „Evropski konzum se mora evropske poljedelske produkciji zopet pridobiti“.

Upajmo, da se ta misel uresniči na korist našega hudo bolanega kmetijstva — upajmo, da bo po uresničbi te misli prihodnje stoletje za našo domačo kmetijsko produkcijo bolj blagonosno, kot so bila zadnja desetletja sedanjega stoletja.

Dalje sledi.)

Razne reči.

Alfa - Separator.

Vedno občutnejša je potreba, da se zboljša mlekarstvo, posebno pa, da se sirotkarstvo pospne do one popolnosti, ki bo omogočila umno izkoriščevanje mlečnih izdelkov. Umevno je torej, da se vsa veljavna kmetijska društva in družbe prizadevajo, preskusiti najnovejše iznajdbe mlekarske tehnike in vpeljati najboljše. S tega stališča je e. kr. kmetijska družba na

Dunaju s senjmom za stroje združila razstavo novosti, ki je prinesla dosti zanimivega.

Posebne zanimanja vredne so bile kot novosti oznamovane zboljšave separatorjev (posnemačev mleka), katere sta zglasila delnična družba Alfa-Separator, Ganglbauergasse 29 na Dunaju, in tvrdka Ramesol in Schmidt na Vestfalskem. Tiste je preskušalo

posebno sodišče, in kmetovalce bode gotovo zanimalo, zvedeti uspeh te preskušnje. V nastopnem priobčimo posnetek iz zapisnika:

Preskušnjo je po naročilu c. kr. kmetijske družbe na Dunaju vodil posebni odbor, sestojč iz gospodov:

Dr. Willibald Winkler, nagradni docent za sirotkarstvo na c. kr. visoki šoli za zemljedelstvo, načelnik;

Oskar vitez pl. Raffay, ravnatelj nižjeavstrijskega sirotkarstva, zapisnikar;

Viljem Helmsey, civilni inženjer;

Adolf Hochegger, tajnik c. kr. kmetijske družbe na Dunaju;

Štefan pl. Götz, tovarnar in grajščak.

Pri preskušnji sredobežnih strojev za mleko se je po programu ozir jemalo zlasti na to-le:

1. na storitev v eni uri;
2. na jakost posnemanja pri 25° C in nad 30° C;
3. na porabo sile;
4. trpežnost konstrukcije;
5. vrednost cene.

Vse mleko za preskušnjo zmešalo se je v veliki krnici, iz katere se je vzela poskušnja za določitev tolšče, potem je bilo mleko v enem ogrevalu nagreto in z enega odtoka istočasno napolnjene posode raznih strojev. Ker se je pri takem ravnanju toplina preveč preminjala, se je zadnji dan mleko iz ogrevala z določeno toplino spravilo k vsaki centrifugi (sredobežnemu stroju) in iz velike posode vlilo vanje. Na tak način je bila toplina mleka precej stanovitna.

Ročni separator Alfa B in ročno centrifugo Vestfalia VE gonil je prvi dan elektromotor z enakim tokom in se je pri tem s silomeri določila poraba sile. V določitev sile je odbor pritegnil gospoda profesorja Gran od tehnološkega obrtnega muzeja. Druge dni gonila sta se ta dva stroja, Alfa Colibri in Westfalia O pa vse dni z roko. Ker je časa primanjkovalo, moralo se je trajanje preskušnje zadnja dva dni močno skrajšati. Poskušnje za določitev tolšče v posnetem mleku so bile v enakih posledkih pri odtoku posnetega mleka pristrežene in v težno-analitično preiskavo doposlane c. kr. kmetijsko-kemičnemu preskušališču v zapečatenih in s številkami označenih sklenicah.

Na podlagi teh preskušenj in drugih preiskav se more gledé preskušenih novosti na sredobežnih strojih (centrifugah) povedati nastopno:

I. Novo bobnilo za alfa-separatorje: Poskusi so pokazali, da znaša srednja storitev v eni uri (ob 30° C in predpisanem številu obhodov) z novim vložkom za ročne separatorje Alfa B 420 l., za Alfa Colibri 128 l. (132 kg). Torej se je storitev napram prejšnjim izdelkom povikšala skoro za 25% pri Alfa B, za 83% pri Alfa Colibri. Jakost posnemanja je tudi pri 25° C izvrstna, in je znašala pri Alfa B največ 0.12%, najmanj 0.05%, pri Alfa Colibri 0.10% in 0.07% tolšče v posnetem mleku — se je torej z novim izdelkom tudi povečala. Poraba sile se je

pri Alfa B izkazala tudi zelo majhna, tako da trajno ne preseza moči enega moža.

Tudi glede lahkega snaženja in sestavljanja teh novih strojev se more le ugodno soditi. V tem ko je storitev pri Alfa C. za 83 % narastla, se je cena le za 15 % povečala; pri Alfa B je razmerje povikšanja storitve in cene = 25 : 14. Cena od litra in ure je pri obeh centrifugah zelo nizka.

Ta novost se mora torej imenovati zelo znamenita in važna, ter prizna se ji zato najvišje odlikovanje, t. j. državna častna diploma.

II. Westfalia VE: srednja storitev ob eni (ob 30°) je bila 275 l (283 kg). Jakost posnemanja znašala je ob 30° C 0.28 %, ob 35° C

0.08 %, je bila torej popolnem zadovoljiva, celó pri 25° C.

Poraba sile ni velika, stroj se more goniti z roko. Snaženje pa ni kaj lahko, posebno vsled naprave vtočne cevi, vložne spirale in obodca pri odtokih posnetega mleka. Izdelava je manj natančna.

Cena od litra in ure je zelo visoka in znaša fl. 1.39. Odbor se tudi ni mogel prepričati, da pride bobnilo v pokazani obliki pod to številko v promet. Tej centrifugi se torej ne more priznati nikako odlikovanje.

Tu vidimo, da je preskušnja sijajno izpričala, da vse stroje prekosi Alfa-Laval-Separator, ki je tudi pri velikem mednarodnem tekmovanju v Kentu (na Angleškem) to leto odločilno zmagal nad vsemi tekmeči.

Korist planinske paše.

Živinoreja se je na Štajerskem v zadnjih letih po čvrsti podpori s strani države in dežele vedno bolj in bolj razvijala in zlasti za vzrejo lepe plemenske živine skrbelo se je mnogo bolj nego poprej. Ali kaj pomaga, če naših razumno vzrejenih telet ne pustimo na pašo, če jim ne strežemo, jih ne gleštamo.

Pri vzreji živine je poleg pravilne hranitbe važni pogoj, da se živina pogosto giblje na prostem. Zategadelj damo mlado živino na planinsko pašo. Da pa imamo od tega zaželeno korist, treba je živali na to pripravljati. V ta namen spuščamo teleta v pregrajen pro-

stor blizu hleva, kar pospešuje dobro hojo in razvoj telesa.

Nadaljni pogoj je spuščanje na pašo v pomladi. Prosto gibanje in čvrsti zrak živini tu dobro tekne, posebno po dolgem zimskem času, ki ga je prebila v zaduhlem, z ogljenčevo kislino in amonijakom napojenem hlevu. Paša v pomladi je tudi radi tega hasniva, ker se travniki očiščijo zeli in je potem krma dosti boljša.

Kdor le more, spusti naj svojo mlado živino na pašo, zakaj korist paše je velika, kar se lahko pjasni. Ako ima živinorejec v svoji čredi več telet, ki jih spušča na

pašo, prihrani se s tem zelene krme za te živali saj za 3 do 4 mesece. Torej more za zimo spraviti več krme in v tem času obilneje krmiti svoje živali, ki mu potem dadó tudi več haska.

Krmljenje mlade živine na paši pride tudi mnogo ceneje nego doma.

Živali, ki so se že zarano gibale na prostem in hodile na pašo, imajo pravilnejši život, dobro, pravilno lego pleč, široke in globoke prsi, močni ravni hrbet in ledje, pravilne, krepke udje in dobro izdatno hojo.

Ob uporabi za delo so take živali ne le bolj poslušne in voljne, marveč tudi vztrajnejše, in se redkokdaj prigodi, da bi kruljevo in šantavo hodile. Tudi parklje ima taka živina boljše razvite, parklji pašne živine ostanejo namreč trdi in kratki.

Za telesni razvoj živali se priporoča, da se mladi biki pripustijo eno leto, telice pa dve leti na paši.

Povedano še bodi, da je po mojem mnenju bivanje mlade živine na paši tudi dobro sredstvo proti vedno bolj se razširjajoči tuberkulozi (pljučnici), zakaj, če se na paši celo teló okrepi, tedaj bodo tudi pljuča po dihanju čistega, čvrstega planinskega zraka postala odpornejša napram škodljivim glivicam.

Na kakšne pašnike pa naj po leti pošljemo mlado svojo živino?

Nedvomno so najboljši pašniki tisti, ki imajo apnata spodnja tla.

Rastline imajo tu dovolj apna v sebi, in ker obstoje živalske

kosti večji del iz fosforokislega in ogljenčevokislega apna, zato se jim s klajo dovede dosti teh snovi in živali vzrastejo večje.

Velike važnosti je tudi leža pašnikov, kako visoko se nahajajo, če so z ene strani zavarovani proti hudim, ostrim vetrovom in z druge strani pred veliko solnčno vročino.

Dalje naj bodo pašniki kolikor mogoče suhi in porasteni z dobrimi zelišči; mokri pašniki ne ugajajo živalim tako dobro, ker obstoji travni obraslek iz slabejših rastlin.

Na pašniku naj bo tudi dovolj hlevov, da imajo živali v njih zavetje pred hudim vremenom. Priprosti, praktični hlevi dajo priložnost, da se živina ob vročem dnevnem času postavi vanje in se na ta način dobi gnoja, ki bi se sicer v gozdu odkladal in pogubil, v tem ko se v jeseni spravi na slabe pašnike, ki se tako precej zboljšajo.

Na vsakej planini naj bi bila mala zaloga sena, ker v začetku in proti koncu paše nastanejo večkrat deževni dnevi, dostikrat zapade celo sneg, in če potem nima živina krme, tedaj shujša in dobi dolgo dlako. Sicer je pri nas že zelo razširjeno napačno mnenje, da imej pašna živina dlako, kakor kodrasti psi, potem je dobro blago za senjem. Rad priznam, da ima to nekoliko pomena za onega, ki postavi svoje pašne živali na senjem. Umni živinorejec pa, ki mora tako živino z mršavo dlako čez zimo rediti, se bode kmalu prepričal, da pašna živina, ki se je nespametno utrjevala, požre čudo-

vito veliko krme. Zelo hasnivo in tudi dobičkonosno je, pašni živini pokladati redno in po malem krepilne klaje (ovsa), in potrebno množino soli.

Nevarna mesta na pašnikih treba je zagraditi in dobre vode morajo živali imeti na posamnih krajih. Dobro je tudi, če so napravljene staje, ki so živalim v slučaju nevarnosti (ob nevihti i. t. d.) zavetišča. Velike važnosti je tudi osebnost pastirja. Vestni, pridni črednik bo na svoji planini imel manj nezgod in bolezni, nego zanimalni.

Kot prav dobro planino omenim planino „Mendelalm am Rosenkogel“ pri Ščavnici (Stainz). Planina meri približno 200 oralov brez gozda, je lastnina gospoda grofa Meran in je bila nekdanj živinorejskemu društvu za pincgavsko govedo v zakup dana na 20 let. Prava visokogorska planina sicer ni, ker leži le 1000—1330 metrov visoko, pa je izvrstna poletna paša za mlado živino, torej mlade bike in telice.

S hvalevrednimi podporami od visokega c. kr. poljedelskega ministerstva, visokega štaj. deželnega odbora, slavne štajerske hranilnice, je bilo društvu tekom petih let mogoče, z melioracijami — deloma stavbenimi, ker so se postavili praktični, pa čisto priprosti poletni hlevi iz cenenelega gradiva, deloma s poboljšavo pašnikov — svoje planšarstvo urediti uzorno za celo okolico.

Živinorejskemu društvu ni bila lahka reč, na tej planini zasnovati

umno planšarstvo, ker so bili pogoji sprva zelo neugodni, toliko bolj, ker se je prvo leto scanje krvi strahovito razširilo. Lansko leto in letos ni poginilo nobeno živinče. Zdravstveno stanje živali bilo je izredno ugodno. Dosegel pa se je ta povoljni uspeh z izdatnim gnojenjem, iztrebo škodljivih zelišč, popravo hlevov, z namakanjem in osuševanjem pašnikov, kakor tudi s tem, da so postali posli bolj spretni v strežbi in gleštanju pašne živine. Učinek vseh teh faktorjev pokazal se je na tem, da je živina dobro uspevala, rastla in se debelila. Podpori slavne štajerske hranilnice in odbornika gospoda deželnega poslanca Dehne se ima društvo zahvaliti, da si je moglo omisliti za to planino tehtnico za živino. Vse živali so bile začetkom, sredi in koncem pašne dobe tehtane in zmerjene.

Na društveno planino so dali odgnati:

a) društveniki	
grajščaki	102 živali
kmečki živinorejci	18 živali;
b) nedruštveniki:	
kmetje	12 živali
črednik	8 živali
	skupaj 140 živali.

Od 120 živali društvenikov pa se je moglo tehtati in zmeriti le 118 glav, ker sta bili 2 telici prignani pozneje.*)

Uspeh tehtanja in meritve bil je tak-le:

*) Pašna doba trajala je od 30. maja do 7. septembra, torej 100 dni.

Ime živinoposestnika	Število živinčet	Poprečni poveček teže živinčeta na dan	Skupni poveček teže živali		Poprečni poveček živinčeta	
			v pašni dobi	od koma v pašni dobi	na visokosti koma	na obsegu prsij
Deželna poljedelska šola Grottenhof	17	405	688.5	40.5	3.8	5.3
Gospod grof d'Avernas	1	340	34.0	34.0	3.5	2.0
" Benko (kmečki živinorejec)	4	497	198.8	49.0	4.6	5.0
" Rudolf Dehne	22	450	990.0	45.0	3.5	4.0
" Haring (kmečki živinorejec)	3	530	159.0	53.0	3.0	8.3
" Hofmann	10	569	569.0	56.9	4.1	6.6
" Jandel (kmečki živinorejec)	1	510	51.0	51.0	5.0	4.0
" pl. Lab	4	420	168.0	42.0	4.7	7.5
" vitez pl. Plessing	16	685	1096.0	68.5	3.4	7.2
" dr. Prechlmacher	3	353	105.9	35.3	4.5	2.7
" Josip Regula	3	470	141.0	47.0	4.7	5.7
" Resch (kmečki živinorejec)	1	510	51.0	51.0	3.5	9.0
" pl. vitez Zahony	2	525	105.0	52.5	5.5	8.5
" dr. Ruprich	7	400	280.0	40.0	4.2	4.4
Štajerska hranilnica	11	384	422.4	38.4	4.0	4.8
Gospod Wolfbauer (kmečki živinorejec)	7	387	270.9	38.7	5.8	6.8
" baron Wucherer	6	520	312.0	52.0	3.9	7.1
Skupni poveček teže pašnih živali znaša . . . =			5642.00 kilogramov.			
" poprečni poveček teže živinčeta na dan =			478.00 gramov.			
" " " na visokosti koma . =			3.54 centimetrov.			
" " " na obsegu prsij . . . =			4.97			

Vsled velike suše (5 tednov brez dežja) morala se je živina namesto, kakor se je nameravalo, šele 15., odgnati že 7. septembra. Seveda je radi tega teža živali nekoliko manj narastla; vsekakor pa mora zadovoljiti poprečni prirastek 47.8 gramov pri vsakem živinčetu na dan, toliko bolj, ker so živali močno zrastle, tako na visokost, kakor tudi na širokost.

Iz tega se uvidi velika vrednost planinske pašne za razvoj, jakost in zdravje goved, zlasti

mlade živine; čim zdravjša pa je žival, tem večji je hasek od nje.

Torej je korist planinske pašne velika ne samo za plemensko živino. Ta korist kaže se v vsakem oziru; molzne krave dajo več in bolj mastnega mleka, se laglje otelijo i. dr.; delovne živali postanejo močnejše in vztrajnejše.

Upliv plemenske pašne je torej v vsakem oziru zelo ugoden, in srečna dežela, ki ima obilo takih pašnikov.

Fritz Béguin.

Tržna poročila.

Tržne cene na Štajerskem, drugod v Avstriji in na Ogerskem.

Mesto	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Koruza	Proso	Ajda	Bob	Seno	Slama za posteljo	Slama za nastel	Slama za klajo	Slama sploh
	za 100 kil												
	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.
Celje	9—	7 60	7 70	8—	7—	6 45	8 80	9—	2 40	1 50	1—		
Ormož	7 50	6—	6—	6—	5 50	6—	7 60	6—	3 50	2 80	2 20		
Gradec	9 10	7 05	7 98	6 70	6 60	7 15	8 75	10—					
Ljubno	9—	7—	7—	6 50	6—				3—	2—	1 80		
Maribor	8 30	6 30	6 50	6 10	6 20	6 30	6 80	8 50	1 90	2 30	1 40		
Ptuj	8—	7—	6—	6—	5 50	6—	6 50	7—	2 20	2 40	1 50		
Gmunden	9 80	7 75	7—	6 50									
Celovec	8 75	7 75	7 40	6 45	6 63								
Ljubljana	9—	7 20	6 80	6 20	5 70								
Linc	8 20	6 50	7 25	5 60	6 60								
Budapešt	7 95	6 44	—	5 06	5—								
Praga	8 40	7—	8 40	6—	6 80								
Salzburg	9 25	7 10	—	6 55	—								
Vels	9—	7—	7 20	6 10	—								
Dunaj	8 09	6 79	—	5 37	5 30								

Senjmi na Štajerskem.

Brez zvezdice so navedeni letni senjmi za blago, z eno zvezdico (*) so živinski senjmi, z dvema zvezdicama (**) senjmi za blago in živino.

Dne 11. januarja 1900: Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Planina** v sevniškem okraju; Gradec (senjem z govedi).

Dne 13. januarja: Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okraju; Brežice (svinjski senjem).

Dne 15. januarja: Arvež (senjem z drobnico); sv. Filip** v kozjanskem okr.

Dne 17. januarja: Petrovče** v celjskem okraju; sv. Peter** v gornjeradgorskem okraju; Imeno (senjem s ščetinovci) v kozjanskem okraju; Tilmič** v lipniškem okraju; Kapele** v brežiškem okraju.

Dne 18. januarja: Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Gradec (senjem z govedi).

Dne 20. januarja: Arnovž** v lipniškem okraju; sv. Lenart v Sl. G.**; Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okraju; Brežice (svinjski senjem); Male Rodine** v rogaškem okraju.

Dne 22. januarja: Teharje** v celjskem okr.; Mozirje** v gornjeegraškem okraju; Bizeljsko** v brežiškem okraju; Marenberg**.

Dne 24. januarja: Koprivnica** v kozjanskem okraju; Imeno (senjem s ščetinovci) v kozjanskem okraju.

Dne 25. januarja: Studenice v slovensko bistrškem okraju; Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Slovenji Gradec**; Lipnica*; Gradec (senjem z govedi).